

22. 11. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Problematika vyvinění právnické osoby a jeho dokazování v řízení o trestní odpovědnosti právnických osob

Vzhledem k úpravě obsažené v zákoně č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „ZTOPO“) a jím zavedeném postavení trestní odpovědnosti právnických osob se začaly ozývat názory, že je institut trestněprávní odpovědnosti právnické osoby příliš přísný a neexistuje téměř žádná možnost, jak by se sama právnická osoba mohla vyvinít v případě jednání osoby, jejíž jednání je přičitatelné osobě právnické mimo tzv. řadových zaměstnanců. Z důvodů této tvrdosti zákonné úpravy ve vztahu k odpovědnosti právnické osoby byla přijata vládní novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti pod č. [418/2011](#) Sb., účinná od 1.12.2016. Touto novelou byl do zákona vložen institut vyvinění právnické osoby z trestní odpovědnosti na základě ust. § 8 odst. 5 ZTOPO, který stanoví, že právnická osoba se trestní odpovědnosti podle odstavce 1 až 4 zproští, pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ni bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu osobami uvedenými v odstavci 1 zabránila.

Tento nový institut s sebou přinesl mnoho nejasností a nevyřešených otázek, které se hojně diskutují na setkání odborné veřejnosti, a nelze mezi nimi nalézt shody. Mezi kontroverzní skutečnosti patří např. podoba neurčitých právních pojmů, zákonná formulace vyvinění se, resp. „zproštění“ se odpovědnosti, otázka na kom tedy leží důkazní břemeno, zda na konkrétní právnické osobě, proti které je vedeno trestní řízení, aby předkládala důkazy podporující její argumentaci, že se daného jednání sice dopustil její zaměstnanec, ale toto jeho jednání jí nelze přičítat a jedná se tak o exces z jeho strany či tedy důkazní břemeno leží na straně orgánů činných v trestním řízení (dále také jen „OČŘ“) ve světle základní zásady upravující postup OČŘ vyhledávat důkazy v prospěch i neprospěch obviněného v přípravném řízení?

Jelikož takto nezodpovězených otázek ze strany odborné veřejnosti přibývalo, i proto vydalo NSZ Metodický návod postupu státních zástupců v případě aplikace ust. § 8 odst. 5 ZTOPO a zveřejnilo ho na svých stránkách (www.nsz.cz).[1] Tento metodický pokyn se snaží zodpovědět nejasnosti okolo „nové“ úpravy institutu trestní odpovědnosti právnických osob a jejich možnosti vyvinění.

Zejména v kruzích odborné veřejnosti se začalo diskutovat o obrácení důkazního břemene v případě prokazování vyvinění právnické osoby dle ust. § 8 odst. 5 ZTOPO. A tím ke kolizi zásady ovládající trestní řízení, tedy zásady vyhledávací uvedené v ust. § 2 odst. 5 TŘ. Tedy přes to, že OČŘT má objasňovat všechny okolnosti svědčící ve prospěch i neprospěch osoby, proti níž se řízení vede, může se právnická osoba zprostit této své odpovědnosti tím, že prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které na ní mohlo být spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu osobami uvedenými prvním odstavci § 8 ZTOPO zabránila.

Dosažení cíle zjistit skutkový stav tak, aby o něm nebyly pochyby, upravuje trestní řád tak, že ukládá

povinnost ve svém ust. § 2 odst. 5 orgánům činným v trestním řízení objasňovat všechny okolnosti stejně pečlivě v prospěch i neprospěch osoby, proti níž se řízení vede, dále ve formulaci základních zásad tak, že napomáhají o objasnění všech okolností a hlavně upravuje postup orgánů činných v trestním řízení a to jak v řízení přípravném tak řízení před soudem, jakož provádění jednotlivých procesních úkonů.[2]

Právě s ohledem na základní zásadu ovládající trestní řízení a to zásadu vyhledávací nelze dané ustanovení vykládat tak, že právnická osoba je povinna aktivně předkládat OČTŘ důkazy, které by jí mohly vyvinut z trestní odpovědnosti, tedy že právě tato právnická osoba nese důkazní břemeno o svém vyvinění z trestní odpovědnosti. Nicméně i nadále je OČTŘ ten, kdo musí aktivně vyhledávat okolnosti svědčící ve prospěch i neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. Právnická osoba má tedy možnost tzv. nečinně sedět a vyčkat až k čemu orgány činné v trestním řízení dospějí. Ač je jakkoliv tento scénář nepravděpodobný, jedná se o procesní právo trestně stíhané osoby.

Zásada vyhledávací je spojená zejména s fází přípravného řízení a klade důraz zejména na policejní orgán, který má aktivně a z vlastní iniciativy vyhledávat důkazy a objasňovat všechny skutečnosti důležité pro posouzení případu, včetně osoby pachatele a následků trestného činu. Jako problematická se jeví ta skutečnost, jak bude OČTŘ přistupovat k vyhledávání důkazů svědčících o možnosti vyvinění se právnické osoby. Samotná metodika NSZ[3] uvádí, že nelze, aby OČTŘ prováděl nějaký hlubší firemní audit společnosti, nicméně je nutno aby tyto orgány posoudily u právnické osoby platnost a efektivitu jejich opatření k možnosti vyvinění právnické osoby ve smyslu § 8 odst. 5 ZTOPO. Proto by de facto měla i právnická osoba vyvinout veškerou snahu o vyvinění se z trestní odpovědnosti dle citovaného ustanovení a spolu s OČTŘ spolupracovat a tak prokazovat, že jejich vnitřní kultura a opatření proti páchání trestné činnosti je nastavena efektivně a funkčně.

Mnohdy se fáze přípravného řízení táhne roky a jako taková je velice citlivá ve vztahu k právnické osobě. Tyto trestněprávní kauzy jsou medii vyhledávány a s oblibou sledovány, zejména u právnických osob pro veřejnost známé. Také se stává, že sama právnická osoba je často „potrestána“ ještě před vyhlášením rozhodnutí, neboť tento mediální zájem je většinou postaven jednostranně a to cíleně ukazující právnickou osobu v tom „špatném světle.“ Pro samu právnickou osobu to může mít ohromné dopady na její pověst a s tím spojené fungování právnické osoby.

Jako možné řešení této situace se jeví povinnost OČTŘ již v rámci usnesení o zahájení trestního stíhání popsat skutečnosti, které nejsou pouze osvědčující, že právnická osoba spáchala trestný čin a naplnila všechny jeho zákonné znaky, ale také popis snahy právnické osoby o vyvinění se dle § 8 odst. 5 ZTOPO. Neboť jak uvádí judikatura, výrok o usnesení o zahájení trestního stíhání osoby musí obsahovat popis skutku, ze kterého je osoba obviněna, aby nemohl být zaměněn s jiným, zákonné označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován a označení obviněného. Soudní praxe se přiklonila k názoru, že pro nezaměnitelnost skutku je nutné, aby jeho popis v usnesení o zahájení trestního stíhání obsahoval okolnosti charakterizující všechny zákonné znaky skutkové podstaty daného trestného činu.[4] Jendou z daných znaků charakterizující skutkovou podstatu trestného činu je tedy i stránka subjektivní, tedy zkoumání zavinění. OČTŘ tedy musí popsat, jestli se jedná o zavinění úmyslné či nedbalostní a tedy v případě právnické osoby by měl popsat i skutečnosti, která právnická osoba tvrdí na svou obranu, že k jejímu zavinění nedošlo, resp. že došlo ke snaze vyvinění se z trestní odpovědnosti právě této právnické osoby a detailně odůvodnit, proč se policejní orgán domnívá, že předložená vnitřní politika compliance programu společnosti je anebo není schopná vyvinut právnickou osobu z trestní odpovědnosti a proč má za to, že společnost (ne)vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu zabránila. A to samozřejmě s náležitým odůvodněním tak, aby se proti tomu mohla bránit právnická osoba ve formě stížnosti, kterou proti usnesení o zahájení trestního stíhání může podat. Takto by se zmírňoval i dehonestující dopad na právnickou osobu, která by mohla operovat tím, že se aktivně brání proti

závěrům OČTŘ. Nicméně zejména se soud bude v průběhu hlavního líčení zabývat nastavením programů a vnitřní politiky společnosti, které mají zamezit její trestní odpovědnosti dle ust. § 8 odst. 5 ZTOPO. Vzhledem k tomu, že důležitou novelu trestního řádu provedl zákon č. [265/2001](#) Sb., kdy přenesl těžiště dokazování do fáze trestního řízení před soudem oproti původnímu stavu do 31.12.2001.[5]

Závěrem nutno uvést, že de iure ve světle zásady vyhledávací je na orgánu činném v trestním řízení, aby vyhledával skutečnosti v prospěch i neprospěch stíhané osoby, což v sobě zahrnuje i skutečnosti hovořící o vyvinění právnické osoby dle ust. § 8 odst. 5 ZTOPO, nicméně nutno podotknout, že vzhledem k tomu, jak je celý koncept vyvinění se právnické osoby nastaven, bude to de facto právě tato právnická osoba, na níž bude ležet tíha prokázat, že má nastavenou funkčně svou veškerou firemní kulturu a tím se vyvinít z trestní odpovědnosti.

Otevřených otázek vhodných pro diskuzi odborné veřejnosti okolo odpovědnosti právnické osoby a nového institutu jejího možného vyvinění je celá řada. Ukáže se až časem, jak je tento institut efektivně zaveden, zda je využíván a je objektivně ze strany OČTŘ přihlíženo k nastavení criminal compliance programů právnické osoby a tak možnosti jejího vyvinění dle § 8 odst. 5 ZTOPO.

MUDr. Mgr. Ivan Langer,
advokát a partner

[Advokátní kancelář Pečený, Fučík, Langer](#)

Purkyňova 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 248 607
Fax: +420 222 221 351
e-mail: info@akpeceny.cz

---

[1] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[2] ŠÁMAL, L. a kol. Trestní řád I, II, III, 7.vydání, C.H.Beck, Praha, 2013. S. 2054 - 2091

[3] Stejně jako odkaz 1.

[4] Usnesení NS ČR, sp.zn.5 Tdo 1626/2008 ze dne 24.06.2009,

[5] ŠÁMAL, L. a kol. Trestní řád I, II, III, 7.vydání, C.H.Beck, Praha, 2013. S. 2054 - 2091.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)

- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)